

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล
3. บริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
4. ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล
5. บริบททั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ คำว่ากระจายอำนาจหรือการกระจายอำนาจทางการปกครองตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Decentralization เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการปกครองประเทศ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน

ธนสวรรค์ เจริญเมือง (2535 : 60-61) ให้ความหมายของการกระจายอำนาจหมายถึงระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง

ทั้งนี้การกระจายอำนาจอาจตีความหมายได้ในด้านของหลักวิชาการบริหารหรือหลักรัฐประศาสนศาสตร์และหลักรัฐศาสตร์ อุทัย หิรัญโต (2523 : 2) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจตามหลักการบริหารหรือตามหลักรัฐประศาสนศาสตร์หมายถึง การมอบอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและการปฏิบัติให้แก่หน่วยงานรองลงมาหรือเจ้าหน้าที่ระดับต่ำลงไปที่อยู่ในสายการบังคับบัญชาสำหรับการกระจายอำนาจตามหลักรัฐศาสตร์หมายถึง การที่รัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติกระจายอำนาจบริหารให้แก่หน่วยการบริหารท้องถิ่นให้มีอำนาจดำเนินการ

ภายในอาณาเขตของตนโดยปราศจากการแทรกแซงหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งมีอำนาจอิสระที่จะดำเนินการแต่ก็อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลการกระจายอำนาจจึงเป็นเรื่องของรัฐบาลที่มอบความรับผิดชอบบางส่วนให้แก่หน่วยการบริหารท้องถิ่น จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าหลักการกระจายอำนาจเป็นรูปแบบการปกครองหนึ่งที่รัฐบาลจะให้อำนาจแก่ท้องถิ่นได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งมีใช่เป็นการให้อำนาจไปโดยเด็ดขาดโดยปราศจากตัวแทนของรัฐบาลกลาง แต่รัฐจะส่งตัวแทนของรัฐเข้าไปคอยควบคุมหรือเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาแนะนำการบริหารงานบางอย่างกล่าวคือ หน่วยการบริหารท้องถิ่นจะมีอิสระที่จะดำเนินการแต่ก็ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลทั้งนี้การเข้าไปควบคุมจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลนั้นๆ อย่างไรก็ตามนักวิชาการโดยส่วนใหญ่มักจะกล่าวถึงการกระจายอำนาจเป็นลักษณะการโอนอำนาจการปกครองให้แก่หน่วยการปกครองอื่นๆ และถ้าตีความหมายของหลักการกระจายอำนาจทางการปกครองคือ การที่รัฐหรือส่วนกลางโอนอำนาจให้แก่หน่วยการปกครองในระดับท้องถิ่นหรือหน่วยการปกครองอื่นๆ ให้มีอำนาจอิสระจากการปกครองส่วนกลาง ผลที่ตามมาคือจะทำให้เกิดองค์กรที่มีอำนาจในทางนิติบัญญัติเกิดขึ้นมากมายและทำให้เกิดลักษณะของการปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้น

นอกจากนี้ ประหยัด หงส์ทองคำ (2523 : 10-12) ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่าเป็นการปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐเพราะชุมชนในท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมายและเป็นองค์กรที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั่นเองจะเห็นได้ว่านักวิชาการทั้ง 3 ท่านจะตีความหมายของการปกครองท้องถิ่นในแนวทางเดียวกัน คือ เน้นการที่รัฐหรือส่วนกลางให้อำนาจกับชุมชนในท้องถิ่นให้มีความสามารถดูแลตัวเองได้มากขึ้น

จากการให้ความหมายของหลักการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่นของนักวิชาการทั้งหลายจะเห็นได้ว่าแนวคิดทั้งสองแนวคิดนี้มีความสัมพันธ์กันอยู่ โกวิท พวงงาม, (2548 : 32) ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่าการปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตยความคิดนี้ช่วยสนับสนุนได้ว่าแนวคิดทั้งสองมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ทั้งนี้ความหมายของหลักการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นจึงไม่ได้แตกต่างกันมากนัก

โดยสรุปการกระจายอำนาจทางการปกครองคือ การที่รัฐบาลโอนถ่ายอำนาจบางอย่างให้กับหน่วยการปกครองส่วนอื่นๆ ให้มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง ส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่นคือ เป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจ

ทางการปกครองของรัฐโดยจะมีอำนาจในการบริหารจัดการบางอย่างในองค์การของตนเองได้อย่างอิสระ

หลักการของการกระจายอำนาจ นักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดการกระจายอำนาจ ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2525) และประยูร กาญจนกุล (2538) กล่าวถึงหลักการกระจายอำนาจไว้ดังนี้

1. ความเป็นนิติบุคคลการกระจายอำนาจปกครองจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาลการมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์การจะต้องมีงบประมาณเป็นของตนเองมีทรัพย์สินหนี้สินของตนเองและมีเจ้าหน้าที่เพื่อการบริหารปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง
2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงานความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครองเพราะหากองค์การนั้นไม่มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์การเช่นนี้ก็จะมิได้มีลักษณะไม่ติดไปจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลที่ประจำอยู่ในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเองตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่างๆ แต่มีข้อสังเกตว่าอำนาจอิสระขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะไม่มีอิสรภาพโดยเป็นของตนเองหากแต่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้และให้มีองค์การที่จำเป็นสำหรับทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติและบริหารกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ของตนเองเท่านั้น
3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและทำหน้าที่นิติบัญญัติการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้นอาจจะทำได้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น เฉพาะการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเองเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจจะมีความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่านั้น โดยการสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อให้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจกระทำได้
4. มีงบประมาณของตนเอง กล่าวคือ หน่วยงานที่เป็นส่วนท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเองรวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วยตนเอง ซึ่งทำให้การบริหารงานของหน่วยงานนั้นมีการวางแผนปฏิบัติงาน ตั้งแต่การจัดเก็บรายได้ และนำรายได้นั้นมาบริหารงานภายในหน่วยงานนั้นๆ ตลอดจนถึงการบริการให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่

รับผิดชอบโดยอำนาจตัดสินใจอยู่ที่หน่วยงานท้องถิ่นทั้งหมด หลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นดูแลจัดการปัญหาของตนเองในระดับท้องถิ่น ทำให้สามารถตอบสนองตอบความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ และหลักการกระจายอำนาจตั้งอยู่บนพื้นฐานประโยชน์สำคัญอย่างน้อย 5 ประการ ดังนี้

- 4.1 เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางหรือหน่วยราชการส่วนกลาง
- 4.2 เป็นการทำให้ปัญหาในท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น
- 4.3 เป็นการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้แสดงความสามารถ และพัฒนาบทบาทของตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่น
- 4.4 เป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น อันเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยและเป็นพื้นฐานสำคัญให้คนท้องถิ่นสามารถดูแลปัญหาระดับชาติต่อไป
- 4.5 เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

รูปแบบการปกครองท้องถิ่น ปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

ระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วไปซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา เหตุผลที่ใช้แนวคิดนี้มาอธิบายคือแนวคิดการกระจายอำนาจการปกครองและแนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวคิดที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการท้องถิ่นเองได้ โดยให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดธรรมาภิบาลเนื่องจากธรรมาภิบาลก็สนับสนุนทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองเช่นกันจะเห็นได้ว่าแนวคิดทั้งสองเป็นแนวคิดที่ไปในทิศทางเดียวกัน โดยแนวคิดธรรมาภิบาลจะเข้าไปช่วยเสริมให้เกิดการปกครองที่ดียิ่งขึ้นดังนั้นการนำแนวคิดนี้มาประกอบการศึกษาจะช่วยทำความเข้าใจเรื่องที่ศึกษาได้เป็นอย่างดี

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศพระราชบัญญัติสภาพาบบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 111 ตอนที่ 53 ก. ลงวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2537 และพระราชบัญญัติ ดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2538 และหลังจากมีการประกาศใช้ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา ปัจจุบันแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ.2546 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนนทางน้ำทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล
3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากร ให้ตามความจำเป็นและสมควร

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบล อาจจัดทำกิจการในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุมการกีฬาการพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาดท่าเทียบเรือและท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจทางการปกครองคือการที่รัฐบาลโอนถ่ายอำนาจบางอย่างให้กับหน่วยการปกครองส่วนอื่นๆ ให้มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง ส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ โดยจะมีอำนาจในการบริหารจัดการบางอย่างในองค์การของตนเองได้อย่างอิสระ ซึ่งการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้นปัจจุบันกฎหมายให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วไปซึ่งได้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
2. ระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งได้แก่กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

ที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในประเทศไทยคำว่าธรรมาภิบาลเริ่มใช้กันแพร่หลายภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจ ปี พ.ศ.2540 และหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กล่าวคือก่อนหน้านี้คนไทยเราไม่เคยได้ยินหรือแม้กระทั่งรู้จักคำว่าธรรมาภิบาล หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า Good Governance จนกระทั่งเกิดสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ “พองสบู่แตก” ในปี พ.ศ.2540 โดยคำนี้มีขึ้นเป็นการคิดขึ้นมาได้เองในหมู่คนไทย หรือจากบรรดาผู้บริหารระดับสูงทั้งหลายในเมืองไทย แต่เป็นการบัญญัติและระบุจากสถาบันการเงินในต่างประเทศ โดยเฉพาะสถาบันการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF ที่มุ่งเน้นนัยความหมาย และหลักการสำคัญว่า “ประเทศไทยจะรอดพ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจได้ และไม่หวนกลับไปสู่วิกฤติรอบสองจะต้องเป็นสังคมธรรมาภิบาล” ในขณะนั้นผู้ที่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้คือ อานันต์ ปันยารชุน, (2540 : 3) นายอานันต์ ปันยารชุน เป็นประธานกรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ได้เริ่มเปิดประเด็นว่า “ความล้มเหลวในการจัดการด้านเศรษฐกิจของชาติที่ผ่านมาจนสะสมกลายเป็นวิกฤตการณ์ในขณะนี้ ล้วนเป็นผลมาจากระบบการเมือง และนักการเมืองทั้งสิ้น” ทำให้แนวคิดนี้จึงได้มีการนำมาใช้กับหลายหน่วยงานในสังคมเช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐทุกระดับได้นำแนวคิดธรรมาภิบาลมาใช้ในหน่วยงานเช่น ได้มีการกำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ.2542 เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2542 และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2542 ประกอบด้วยหลักดังนี้คือ หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งกำหนดแผนโครงการ เพื่อปรับปรุง

ในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นก็นำแนวคิดนี้มาใช้ในการส่งเสริมการปกครองในองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารการปกครองกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 โดยสรุปแล้ว ธรรมาภิบาลมีที่มา 2 ประการ ได้แก่

1. จากอุดมการณ์ของนักวิชาการทั้งในอดีต และปัจจุบัน ที่พยายามคิดหารูปแบบการปกครองที่ดีที่มีหลักการใหม่ๆ ขึ้นมาเสริม หรือเปลี่ยนแปลงหลักการเดิม

2. จากข้อเสนอองค์ระหว่างประเทศ ได้แก่ World Bank หรือ IMF (กองทุนระหว่างประเทศ) เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อธรรมาภิบาลมากที่สุด เพราะเห็นว่าหลัก ธรรมาภิบาลจะช่วยส่งเสริมมาตรการในการควบคุมประเทศที่ให้อยู่ยงเงินได้ดียิ่งขึ้น

ความหมายของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การนิยามคำว่า ธรรมาภิบาลของนักวิชาการบางท่านก็ใช้เรียกแทนปะปนกันไป (ใช้ทั้งธรรมรัฐในบางครั้งและใช้คำว่าธรรมาภิบาลในบางครั้งด้วย อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าธรรมาภิบาลเป็นคำศัพท์ที่มีความไม่แน่นอนอยู่มากทำให้มีการตีความ และมีระดับสาระสำคัญของความหมายที่แตกต่างกันออกไป โดยในเรื่องนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีกระแสรับสั่ง ตอนหนึ่งแก่ผู้ว่าราชการซีอีโอ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ.2546 ว่า ธรรมาภิบาลคือ ธรรมะ ไม่ต้องแปลธรรมาภิบาลอะไรให้เวียนหัว ธรรมะ คือ ความดี” (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, “กระแสรับสั่ง,” 2547 : 6) จากคำนิยามข้างต้นของนักคิดหรือขององค์กรต่างๆ สามารถสรุปคำว่า Good Governance หรือธรรมรัฐ หรือการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาลได้ 2 แบบ คือ

ความหมายแบบสากลอย่างกว้างๆ หมายถึง ระบบและกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ฝ่ายต่างๆ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ความหมายอย่างแคบ คือ การสร้างเงื่อนไขหรือการกำหนดกฎกติกาต่างๆ หรือขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากการปกครองที่ไม่มีประสิทธิภาพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ ปฏิบัติ และติดตามผลของหน่วยการปกครองนั้นๆ

หลักธรรมาภิบาล การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขมีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคตเพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรมความโปร่งใสและความมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะ

สำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบันในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ ดังนี้

1. **หลักนิติธรรม** การตรากฎหมายกฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคลบริหารงานตามกฎหมายระเบียบข้อบัญญัติ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนประกอบกับการเปิดเวทีประชาคมให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารข้อกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นกรณีพิเศษเช่น

1.1 การจัดเก็บภาษีท้องถิ่นต่างๆ จากทุกคนที่เข้าข่ายต้องเสียภาษีไม่มีการยกเว้นแม้ว่าจะเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม

1.2 การจัดเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการจัดทำแผนงาน/โครงการประจำปี

1.3 การปิดประกาศข้อบัญญัติการเปิดประชุมสภาและอื่นๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน

2. **หลักคุณธรรม** การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้มีความซื่อสัตย์จริงใจยืนหยัด มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยมีความเสมอภาคทางด้านสิทธิเสรีภาพตลอดจนงบประมาณสู่ประชาชนด้วยความเป็นธรรมในวงกว้างเช่น

2.1 การจัดสรรงบประมาณในการจัดทำโครงการพิจารณาจากความสำคัญจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนส่วนรวมก่อนไม่พิจารณาจากตัวบุคคลที่จะได้ประโยชน์

2.2 การให้บริการประชาชนในการขออนุญาตก่อสร้างอาคารการจัดเก็บภาษีการขอรับทราบข้อมูลข่าวสารของทางราชการด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ

3. **หลักความโปร่งใส** การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการใช้ประชาชน

ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน ได้มีวิธีการที่จะให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาตรวจสอบรับรู้รับทราบ ผลงานการปฏิบัติงานอย่างกว้างขวางเน้นการบริหารราชการอย่างซื่อสัตย์ เช่น

3.1 การเชิญโดยการทำประกาศให้ประชาชนทราบทุกครั้งที่มีการประชุมสภา โดยเฉพาะการพิจารณางบประมาณรายจ่ายและข้อบัญญัติต่างๆ

3.2 การรายงานผลการปฏิบัติงานต่อสภาฯ ซึ่งเป็นฝ่ายตรวจสอบการทำงานของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายเป็นประจำทุกเดือน

3.3 การปฏิบัติงานของผู้บริหารและพนักงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้อง ดำเนินการไปในรูปของคณะกรรมการในกรณีที่มีความเกี่ยวเนื่องที่ต้องรับผิดชอบหลายฝ่าย

3.4 การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างมีการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลายทั้งทางสถานีวิทยุเสียงตามสายส่งถึงผู้รับจ้างทุกบริษัทโดยตรง

4. หลักการมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็น ในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความ เห็นการได้สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเป็นประจำ โดยเฉพาะผู้นำชุมชนเช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่างๆ ตัวแทนประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล เป็นต้น ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตลอดจนการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและสนอง ความต้องการเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความ ต้องการของประชาชนได้มากที่สุด เน้นการกำหนดนโยบายและการให้บริการสาธารณะ โดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าร่วมในกระบวนการรับรู้ เรียนรู้ การให้ข้อเสนอแนะ การรับฟังความคิดเห็น การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องและร่วมตัดสินใจ มีการกำหนดแนวทาง กฎหมายและมีโครงสร้างระบบบริหารและข้าราชการที่พร้อมและเข้าใจการบริหารราชการแบบ มีส่วนร่วม เช่น

4.1 การประชุมและเดินรณรงค์ชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะยาเสพติด ใช้สื่อออก ไรเคอดส์

4.2 การส่งเสริมให้ประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

4.3 การให้ความช่วยเหลือประชาชนด้วยตนเองในการป้องกันน้ำท่วมหมู่บ้าน ที่ได้รับความเดือดร้อน

5. หลักการรับผิดชอบ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพใน ความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน มีความเอาใจใส่ต่อ ปัญหาของชุมชน มีการจัดบริการสาธารณะอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ประชาชนสามารถขอรับความ

ช่วยเหลือได้ตลอดเวลาทั้งในและนอกสถานที่ราชการในเวลาและนอกเวลาราชการ และแก้ไข
ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยความรวดเร็วไม่ชักช้า เช่น

5.1 การเข้าไปแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ที่ได้รับแจ้งจากประชาชนหรือสมาชิกสภา

5.2 การให้บริการในการขออนุญาตก่อสร้าง หากผู้ขอส่งเอกสารครบถ้วนถูกต้อง
หัวหน้าส่วนโยธาจะต้องดำเนินการตรวจสอบ และเสนอผู้บริหารพิจารณาออกใบอนุญาตให้ภายใน
1 วัน หากมีงานเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการก่อนต้องเสนอภายใน 3 วัน

6. **หลักความคุ้มค่า** การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
แก่ส่วนรวมโดยธรรมาภิบาลให้มีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ
สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน การดำเนินการ
จัดซื้อจัดจ้างเน้นความประหยัด คุ้มค่า และการเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนโดยส่วนรวม
เป็นหลักการบริหารงบประมาณภายใต้การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ตรง
ตามความต้องการของประชาชน เช่น

6.1 มีการพิจารณากลับกรองงานโครงการต่างๆ ด้วยความละเอียดและถี่ถ้วนเพื่อให้
เป็นไปตามแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนา

6.2 มีการขยายผลโครงการหรือการติดตามประเมินผลทุก โครงการเพื่อพิจารณา
ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการในการจะนำมาเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนงาน โครงการ
ในอนาคต

6.3 การดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ยึดผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและ
ประเทศชาติเป็นหลัก

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล หลักธรรมาภิบาลสามารถสรุป
ได้ 2 แบบ คือ ความหมายแบบสากลอย่างกว้างๆ หมายถึง ระบบ และกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์
ความสัมพันธ์ฝ่ายต่างๆ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ความหมายอย่างแคบ คือ การสร้างเงื่อนไขหรือการกำหนดกฎกติกาต่างๆ หรือขึ้นมา
เพื่อแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากการปกครองที่ไม่มีประสิทธิภาพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเปิด
โอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ ปฏิบัติ และติดตามผลของหน่วย
การปกครองนั้นๆ ซึ่งประกอบไปด้วย 6 หลัก คือ

1. ด้านหลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมายถูกต้องเป็นธรรมโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ
ความยุติธรรมของสมาชิก

2. ด้านคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามโดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนา

ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่การเป็น “ราชการยุคใหม่” มุ่งปฏิบัติงานเพื่อเป้าหมายคือ การพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าและให้พี่น้องประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นถือว่าเป็นผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเลือกเข้ามาบริหารในท้องถิ่น ดังนั้นการที่จะปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวผู้นำท้องถิ่น ควรถึงพร้อมด้วยหลักต่อไปนี้

อธิบาล หมายถึง การดูแลปกป้องรักษาเป็นที่พึ่งในทุกข์สุข

บริบาล หมายถึง การดูแลราษฎรอย่างทั่วถึงรอบด้าน

เทศาภิบาล หมายถึง การปกครองท้องที่

ประชาภิบาล หมายถึง การบำบัดทุกข์บำรุงสุขพี่น้องประชาชนอย่างดียิ่ง

ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองด้วยหลักบริหารจัดการที่ดีงาม

สำหรับธรรมาภิบาลนั้น ได้กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหาร การบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ดังนี้

1. หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมายกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของชุมชนและชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการปฏิบัติขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้โดย

1.1 การออกกฎข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้และต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรมเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กฎข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงด้วยการปิดประกาศ ณ สำนักงานหรือที่ทำการหรือที่ชุมชนหรือการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบอื่นๆ เช่น ทำเป็นเอกสารแจกจ่ายการประชุมหรือเสียงตามสาย เป็นต้น

1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎข้อบังคับ ของท้องถิ่นรวมทั้งกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ให้ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้และต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาคไม่มีการเลือกปฏิบัติกับบุคคลใด เป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาคได้แก่ การจัดเก็บภาษีในอำนาจหน้าที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ซึ่งจะต้องจัดเก็บอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและถูกต้องโดยไม่ก่อกวนแก่งัด หรือลดหย่อนแก่ผู้ใดเป็นการเฉพาะเป็นต้น

1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรของท้องถิ่นทั้งในฝ่ายพนักงานและสมาชิกสภาท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่ต้องใช้ในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม เป็นตัวอย่างแก่ประชาชน เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจอดทนมีระเบียบวินัย

2.1 บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งฝ่ายข้าราชการหรือพนักงานประจำ ต้องยึดหลักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนจะต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตมาทำงานตรงต่อเวลาให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคถูกต้อง

2.2 สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องตระหนักในหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้แทนของประชาชนต้องมุ่งเน้นรักษาผลประโยชน์แก่ส่วนรวมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมาประชุมอย่างสม่ำเสมอพิจารณาเรื่องต่างๆ ในสภาอย่างมีเหตุผลตรงไปตรงมา ยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวมและถูกต้องตามกฎหมาย

2.3 ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีคุณธรรมสูงขึ้นเนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการหรือพนักงาน ในขณะที่เดียวกันเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณต่างๆ จะต้องยึดหลักความถูกต้องเป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกชุมชน

2.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเริ่มจัดทำมาตรฐานจริยธรรมหรือกรอบกติกาการปฏิบัติงานของสมาชิกทุกคน โดยทำเป็นมติของสภาเพื่อควบคุมกันเองมีบทลงโทษเท่าที่ทำได้ เช่น ใครละเมิดกฎก็ให้สภาพิจารณาลดเงินเดือนและประกาศให้ประชาชนทราบหรือถ้าละเมิดกฎอยู่เนืองๆ ก็ให้สภาพิจารณาให้พ้นจากสมาชิกภาพเช่น ในกรณีสภาองค์การบริหารส่วนตำบลก็ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มาตรา 47 ตรี (8) เป็นต้น

3. หลักความโปร่งใส โดยเน้นการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใสให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้โดย

3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.2539 โดยเอกสารที่จะต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบได้แก่

3.1.1 กฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3.1.2 มติการประชุมของผู้บริหารท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อผลได้ผลเสียของประชาชน

3.1.3 มติของสภาที่ผ่านการรับรองแล้ว โดยเฉพาะมติที่กระทบต่อสิทธิหน้าที่ รวมทั้งผลได้ผลเสียแก่ประชาชนและมติอื่นๆ ที่ประชาชนควรทราบ

3.1.4 วาระการประชุมของสภาท้องถิ่นจะต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภา ซึ่งสภาจะต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

3.1.5 ข้อบังคับกฎหมายระเบียบคำสั่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งข่าวสารราชการที่ประชาชนควรรู้และประชาชนต้องปฏิบัติ

3.1.6 ขั้นตอนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งเงื่อนไขการติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่ การชำระภาษีต่างๆ การขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เป็นต้นให้ประชาชนรู้ว่าขั้นตอนปฏิบัติอย่างไรต้องใช้หลักฐานเอกสารประกอบอะไรและต้องใช้เวลานานเท่าใด

3.1.7 ผลการดำเนินงานตามแผน/โครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรที่จะได้สรุปเสนอให้ประชาชนได้รับทราบว่าจะทำอะไร เมื่อไร เพื่อให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้า เพื่อจะได้ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานได้

3.1.8 เอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเฉพาะผลการสอบราคาหรือประกวดราคา ควรเปิดเผยให้ประชาชนรับรู้ จะทำให้ประชาชนได้ตรวจสอบและเกิดความมั่นใจ

3.1.9 ข้อมูลด้านการเงิน-การคลัง ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นตัวชี้ถึงความสุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรที่จะได้เปิดเผยเป็นระยะๆ ว่ามีรายรับเท่าใด มีรายจ่ายอะไรเท่าใด

3.1.10 ข้อมูลอื่นๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่าควรเปิดเผยและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

3.2 สำหรับวิธีการเผยแพร่ข้อมูลตาม ข้อ 3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรคำนึงถึงความเหมาะสมที่จะสามารถทำให้ประชาชนได้รับรู้อย่างกว้างขวางที่สุด ได้แก่

3.2.1 การเปิดเผย ณ สำนักงานที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือตามแหล่งชุมชน อาจจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารประจำทุกหมู่บ้าน ชุมชน

3.2.2 การประชุมชี้แจงเป็นครั้งคราวหรือประชุมสัญจรไปตามหมู่บ้านชุมชนต่างๆ

3.2.3 ให้สมาชิกสภาท้องถิ่น ช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในแต่ละหมู่บ้าน

ชุมชน

3.2.4 การใช้ระบบหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย รวมทั้งการใช้สื่อท้องถิ่น อาจเป็นสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ เป็นต้น

3.2.5 การจัดทำเป็นวารสารหรือเอกสารแจกจ่ายแก่ประชาชนตามระยะเวลา ที่สมควรอาจเป็นปีละ 2-3 ครั้ง หรือทุกเดือนก็ได้การเลือกใช้วิธีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารในแต่ละท้องถิ่นใช้วิธีต่างๆ กัน แต่ควรทำพร้อมๆ กันไปหลายวิธีเพื่อให้ประชาชน ทุกกลุ่มได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง

4. หลักการมีส่วนร่วม ถือเป็นหลักการที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่นและมี ส่วนร่วมในการบริหารงานตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไร อย่างไม่ว่า รวมทั้งการตรวจสอบและการประเมินผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสุดท้าย ประชาชนย่อมมีสิทธิเหนือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหารหรือ สมาชิกสภาท้องถิ่นที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหาย ล้มเหลว หรือมีพฤติกรรมเสื่อมเสีย นอกจากนั้นกฎหมายยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 76 กำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของท้องถิ่น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 เช่นในมาตรา 16 (16) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นอย่างน้อย ได้แก่

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งแผนพัฒนา 5 ปีและแผนพัฒนาประจำปีเนื่องจาก แผนพัฒนาเป็นเครื่องชี้ทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นตัวกำหนดแนวทางการจัดสรรพทรัพยากร รวมทั้งงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยให้ประชาชน

1.1 มีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการร่วม เสนอปัญหาความต้องการและร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรม เพื่อการพัฒนาในรูปแบบกระบวนการ ประชาคม

1.2 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมว่าทิศทางการ พัฒนาของท้องถิ่นจะเดินไปในทางใดควรทำอะไรก่อนอะไรหลัง เป็นต้น

1.3 ร่วมดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ได้แก่ ดำเนินการเองอุดหนุนงบประมาณให้หน่วยงานอื่นๆ เป็นผู้ดำเนินการรวมทั้งสามารถอุดหนุนงบประมาณให้ประชาชน (กลุ่ม) เป็นผู้ดำเนินการได้

1.4 ร่วมประเมินผลเมื่อดำเนินโครงการแล้วผู้ที่ประเมินผลได้ดีที่สุดคือประชาชนเพราะประชาชนสามารถบอกได้ชัดเจนว่าโครงการนั้นๆ มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด

2. มีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2538 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล แต่งตั้งผู้แทนชุมชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดความถูกต้องโปร่งใสและเป็นธรรมเป็นต้น

3. ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภาท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแจ้งวาระการประชุมให้ประชาชนทราบทุกครั้งและอำนวยความสะดวกในการให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภา

4. ประชาชนมีสิทธิในการเสนอฎีกาข้อบังคับของท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกกฎข้อบังคับของท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.2542 เช่นกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลจะกำหนดข้อบังคับตำบลควรที่จะได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนเข้าสู่การพิจารณาของสภาเพื่อให้ข้อบังคับได้รับการยอมรับจากประชาชนเป็นต้น

5. ประชาชนมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มีความประพฤติเสื่อมเสียได้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542

โดยสรุปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสร้างระบบกลไกที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

5. หลักความรับผิดชอบ หลักข้อนี้มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตระหนักในอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชนมีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนและมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผล โดยไม่เลือกปฏิบัติและมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำโดย

5.1 การจัดบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพเป็นธรรมและทั่วถึงทั้งในและนอกสถานที่ให้ประชาชนเป็นที่พึ่งได้เมื่อเกิดความเดือดร้อน

5.2 เอาใจใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์และแจ้งความเดือดร้อนได้สะดวกรวมทั้งควรมีผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ประจำหมู่บ้านและชุมชน

5.3 มีความจริงใจในการนำโครงการ/กิจกรรมที่เสนอโดยประชาชน/ประชาคมนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยคำนึงความจำเป็นเร่งด่วน

5.4 นำเอาโครงการหรือกิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบังคับหรือกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามที่สัญญาไว้กับประชาชนหากทำไม่ได้ก็ต้องแจ้งให้ประชาชนทราบ

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงานโดยใช้ทรัพยากร/งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนรวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน โดยควรดำเนินการดังนี้

6.1 การดำเนินแผนงานหรือโครงการจะต้องมีการจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนว่าควรจะทำโครงการอะไรก่อนและหลังเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

6.2 ในการจัดซื้อจัดจ้างต้องมุ่งให้เกิดการประหยัดหากสามารถต่อรองราคากับผู้รับจ้างให้ได้ราคาที่ต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ก็จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณเหลือไปดำเนินการในโครงการอื่นเพิ่มขึ้นและทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์มากขึ้น

6.3 มีการรณรงค์ให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ให้มีความประหยัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งควรมีกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ได้ยาวนาน

6.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณไม่ให้รั่วไหลสูญเปล่า โดยสภาท้องถิ่นสามารถมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของฝ่ายบริหารเช่น กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินการได้โดยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2538 ข้อ 89 และ 90

6.5 การบริหารจัดการครุภัณฑ์ต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำทะเบียนคุมให้ชัดเจนและเป็นปัจจุบันและควบคุมการใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ต่อส่วนรวม

6.6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรคำนึงถึงความควรที่จะกระทำ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งยังไม่มีความพร้อมในการจัดเก็บขยะ ไม่มีรถและพนักงานจัดเก็บขยะแต่กลับใช้งบประมาณจัดซื้อถังขยะแจกให้ประชาชน เพื่อรองรับขยะโดยไม่มีผู้จัดเก็บขยะ การใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่าก็ไม่สมควรกระทำจะเห็นได้ว่าหลักธรรมาภิบาล 6 ประการข้างต้น เป็นหลัก

พื้นฐานที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีเป้าหมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานและความประหยัด หรือ 4 ป. ได้แก่

ป. แรก คือประชาชน การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีประชาชนเป็นเป้าหมายและศูนย์กลาง เช่น การกำหนดโครงการพัฒนาต่างๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบลควรเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นหลัก มิใช่เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริหารหรือพนักงานส่วนตำบล เป็นต้น

ป. ที่สอง คือ ประสิทธิภาพ คือ การทำงานตามกระบวนการที่ถูกต้องอย่างรวดเร็วที่สุด เช่น กรณีประชาชนมาติดต่อขำระภาษี ขำระราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นควรจะอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำแก่ประชาชน พร้อมทั้งดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบกฎหมายอย่างถูกต้องและรวดเร็ว จึงจะถือว่าทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ป. ที่สาม คือ ประสิทธิผล คือ ผลหรือคุณภาพของงานที่ทำตามตัวอย่าง เรื่องประสิทธิภาพได้เน้นในเรื่องความรวดเร็วและถูกต้องตามขั้นตอน แต่ในเรื่องของประสิทธิผลจะเน้นที่ความถูกต้องของผลงานที่ทำ เช่น การรับชำระภาษีนอกจากจะให้บริการได้อย่างรวดเร็วแล้ว ผลงานที่ทำจะต้องถูกต้องไม่มีปัญหาประชาชนจะต้องกลับมาร้องขอให้แก้ไขอีก

ป. ที่สี่ คือ ประหยัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นราชการส่วนท้องถิ่น การทำงานของภาคราชการจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่าเงินงบประมาณทุกบาททุกสตางค์เป็นของประเทศชาติและประชาชน มิใช่งบประมาณส่วนตัว ดังนั้น การใช้จ่ายเงินงบประมาณจะต้องเป็นไปอย่างรอบคอบยิ่งกว่าเงินส่วนตัว การจัดซื้อพัสดุครุภัณฑ์ต้องมีคุณภาพและเหมาะสมกับราคา เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างคุ้มค่า ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยการเปิดกว้างให้มีกระบวนการในการแข่งขันด้านการเสนอราคาผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบควรตระหนักและมองเห็นความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเพื่อเป้าหมาย 4 ป. ดังกล่าว โดยเฉพาะในเรื่องของความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชนตลอดจนการยึดหลักกฎหมายในการปฏิบัติงาน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจในการบริหารในขณะเดียวกัน ก็จำเป็นจะต้องสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วม เพื่อระดมความคิด แสวงหาความรู้ความสามารถของประชาชนเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม เสียสละ พัฒนาท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นโดยส่วนรวมอันจะเป็นการสร้างรากฐานประชาธิปไตย ที่ประชาชนมีส่วนร่วม และเป็นเจ้าของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

การจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อเป็นรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี งบประมาณปี 2553

หลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อเป็นรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี งบประมาณ พ.ศ.2553 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. “สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่” (2554) คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เห็นชอบให้จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปในแต่ละปีงบประมาณ เพื่อเป็นรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี โดยมอบหมายให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อใช้เป็นรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการกำหนดการจัดสรรเงินรางวัลแล้ว ดังนี้

ข้อ 1 การจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อเป็นรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 250 ล้านบาท ให้แบ่งการจัดสรรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี 3 ปีติดต่อกัน (พ.ศ.2548-พ.ศ.2550)

กลุ่มที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปนอกจาก (1)

ข้อ 2 หลักเกณฑ์การจัดสรรให้เป็นตามเกณฑ์ชี้วัดที่คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุน เพื่อใช้เป็นรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดรวม 6 ประเด็น ดังนี้

1. การบริหารภารกิจเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน
2. การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. การบริหารภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ
4. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน
5. การปรับปรุงภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน
7. การประเมินผลการปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการจัดสรรต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยได้คะแนนตามเกณฑ์ชี้วัดตาม (1)-(7) ข้อละไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

ข้อ 3 วิธีการจัดสรรให้จัดสรรตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามข้อ 1 (1) ให้จัดสรรตามผลการคัดเลือกของคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานกรรมการ การกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามข้อ 1 (2) ให้จัดสรรตามผลการคัดเลือก ดังนี้

2.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดสรรตามผลการคัดเลือกในระดับประเทศ โดยมอบหมายให้คณะกรรมการระดับจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดทำการประเมินให้คะแนนองค์การบริหารส่วนจังหวัดในรอบแรก และมอบหมายให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ออกไปตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อคัดเลือกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่สมควรได้รับรางวัลตามจำนวนรางวัลที่กำหนด

2.2 เทศบาลจัดสรรตามผลการคัดเลือกในระดับภาครวม 5 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยมอบหมายคณะกรรมการระดับจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดทำการคัดเลือกเทศบาลที่สมควรได้รับรางวัลจังหวัดละ 1 แห่ง และมอบหมายให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากประธานกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นออกไปตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อคัดเลือกเทศบาลที่สมควรได้รับรางวัลแต่ละภาคตามจำนวนรางวัลที่กำหนด

2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสรรตามผลการคัดเลือกในระดับจังหวัด โดยมอบหมายให้คณะทำงานของจังหวัดประเมินให้คะแนนองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ที่รับผิดชอบแล้วส่งผลให้คณะอนุกรรมการระดับจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดทำการตรวจสอบผลการประเมินให้คะแนนองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหรือกิ่งอำเภอ และให้คณะกรรมการระดับจังหวัดตรวจสอบและพิจารณาคัดเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลที่สมควรได้รับรางวัลในแต่ละจังหวัดตามจำนวนรางวัลที่กำหนด โดยร้อยละ 80 พิจารณาจากคะแนนตามเกณฑ์ชี้วัดตามข้อ 2 และร้อยละ 20 พิจารณาจากนวัตกรรมในปีที่ผ่านมาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อ 4 คณะกรรมการคัดเลือกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการระดับจังหวัด แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และกรรมการอีกร้อยละ ๘ คน ประกอบด้วยภาคเอกชนมากกว่าภาครัฐ ทำหน้าที่ประเมินให้คะแนน องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลตามตัวชี้วัด และส่งผลการประเมินพร้อมเอกสารหลักฐานให้คณะกรรมการส่วนกลางตรวจสอบความถูกต้อง

และคัดเลือกเข้ารับรางวัล และตรวจสอบผลการประเมินให้คะแนนองค์การบริหารส่วนตำบลของ คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด และคัดเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลที่สมควรได้รับรางวัลในแต่ละจังหวัด

2. คณะอนุกรรมการระดับจังหวัดประกอบด้วย กรรมการระดับจังหวัด 1 คน ประธานและกรรมการอีก 2 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และท้องถิ่นอำเภอ เป็นเลขานุการทำหน้าที่ ตรวจสอบผลการประเมินให้คะแนนของคณะทำงาน (Core Team) ในเขตอำเภอ และส่งผลให้ คณะกรรมการระดับจังหวัดตรวจสอบและคัดเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ารับรางวัล

3. คณะกรรมการคัดเลือกองค์การบริหารส่วนจังหวัดระดับประเทศ คณะกรรมการ คัดเลือกเทศบาลระดับภาค รวม 5 ภาค และคณะกรรมการคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี 3 ปีติดต่อกัน แต่งตั้งโดยประธานกรรมการการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิหรือหัวหน้าส่วนราชการเป็นประธาน ผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หรือผู้แทน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ หรือผู้แทนสำนักงานงบประมาณ หรือผู้แทนสำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือผู้แทนสมาคมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 3 รูปแบบ เป็นกรรมการและผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่คัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ารับรางวัล

ข้อที่ 5 การกำหนดอัตราการจัดสรรเงินเพื่อเป็นรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการที่ดีจำนวน 250 ล้านบาท ให้แบ่งเงินรางวัลระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละประเภท และภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเดียวกัน ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามข้อ 1 (1) ให้จัดสรรเป็นรางวัลการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 1 รางวัล เป็นเงิน 4 ล้านบาท สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนที่เหลือให้ได้รับโล่ ประกาศเชิดชูเกียรติ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามข้อ 1 (2) ให้จัดสรรเป็นรางวัลการบริหารจัดการที่ดี ดังนี้

2.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 16 ล้านบาท ให้จัดสรรเป็นรางวัลการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 4 รางวัลๆ ละ 4 ล้านบาท

2.2 เทศบาลจำนวน 64 ล้านบาท ให้จัดสรรเป็นรางวัลการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 34 รางวัลๆ ละ 2 ล้านบาท ประกอบด้วย

2.2.1 ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคละ 8 รางวัล

2.2.2 ภาคใต้ จำนวน 6 รางวัล

2.2.3 ภาคตะวันออก จำนวน 4 รางวัล

2.3 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 162 ตำบล ให้จัดสรรเป็นรางวัลการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 162 รางวัลๆ ละ 1 ตำบล ประกอบด้วย

2.3.1 จังหวัดที่มีจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เกิน 131 แห่ง จำนวน 65 จังหวัดๆ ละ 2 รางวัล

2.3.2 จังหวัดที่มีจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลตั้งแต่ 132-214 แห่ง จำนวน 9 จังหวัดๆ ละ 3 รางวัล

2.3.3 จังหวัดที่มีจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่า 214 แห่ง จำนวน 1 จังหวัด จำนวน 5 รางวัล

ข้อ 6 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำเงินรางวัลที่ได้รับตามข้อ 5 ไปใช้จ่ายเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

สรุป การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล

1. **หลักนิติธรรม** ท้องถิ่นต้องมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมายกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของชุมชนและชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย
2. **หลักคุณธรรม** ท้องถิ่นต้องมีการส่งเสริมในการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจอดทนมีระเบียบวินัย
3. **หลักความโปร่งใส** ท้องถิ่นต้องเน้นการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใสให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้
4. **หลักการมีส่วนร่วม** ท้องถิ่นต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาหรือผู้บริหารท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการบริหารงานตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไร อย่างไรก็ตามทั้งการตรวจสอบและการประเมินผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสุดท้ายประชาชนย่อมมีสิทธิเหนื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหายล้มเหลวหรือมีพฤติกรรมเสื่อมเสียนอกจากนั้นกฎหมายยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
5. **หลักความรับผิดชอบ** ท้องถิ่นต้องมุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตระหนักในอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชนมีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนและมีความกระตือรือร้น

ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผลโดยไม่เลือกปฏิบัติและมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำ

6. **หลักความคุ้มค่า** ต้องเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงานโดยใช้ทรัพยากร/งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนรวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน

ทั้งนี้คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เห็นชอบให้จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปในแต่ละปีงบประมาณ เพื่อเป็นรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อเป็นขวัญกำลังใจและแรงจูงใจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล

หลักธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบล) มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้จัดทำโครงการ Strategic Intervention in Support of Emerging Issues on Governance โดยรับการสนับสนุนเงินทุนจากกรมวิเทศสหการและโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการโดยทดลองพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาลในการบริหารงานของท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบล) ในการนี้องค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ ถูกเลือกให้เป็นพื้นที่ศึกษาที่มีการนำหลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ไปใช้พัฒนากลไกในระดับท้องถิ่น หลักธรรมาภิบาลที่ใช้ประกอบด้วยกรอบแห่งหลักต่างๆ 6 ประการคือ กรอบแห่งหลักนิติธรรมกรอบของความโปร่งใสกรอบความรับผิดชอบรอบของประสิทธิภาพและประสิทธิผลกรอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนและกรอบคุณธรรมจากผลการศึกษาตามกรอบข้างต้นโครงการวิจัยดังกล่าวพบว่า ตัวชี้วัดที่ทำให้เกิดธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล (บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมีลี, 2544 : 37-40) มีดังนี้

1. ตัวชี้วัดด้านหลักนิติธรรม

การจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆ ที่จะมีผลบังคับใช้กับชุมชน

2. ตัวชี้วัดด้านความโปร่งใส

2.1 การจัดตั้งหน่วยการความให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน

2.2 การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใสของสมาชิกองค์การบริหาร
ส่วนตำบล

2.3 การจัดทำข้อบังคับงบประมาณได้ครอบคลุมปัญหาและกลุ่มเป้าหมายหรือไม่

3. ตัวชี้วัดด้านความรับผิดชอบ

3.1 การจัดทำข้อบังคับงบประมาณครอบคลุมปัญหาและกลุ่มเป้าหมายหรือไม่

3.2 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลขาดประชุมไม่เกินร้อยละ 20

3.3 การจัดสรรงบประมาณตำบลมากกว่า 70% ของงบพัฒนาให้แก่โครงการในแผน
พัฒนาตำบล

4. ตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การพิจารณาการใช้งบประมาณกับผลงานที่ได้ว่าคุ้มกับเงินที่ได้ใช้จ่ายไปหรือไม่

5. ตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

5.1 ฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลได้ใช้กลไกประชาพิจารณ์ในการตัดสินใจ
ในเรื่องสำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนตำบลหรือไม่

5.2 เมื่อมีข้อขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชน
ได้มีการจัดเวทีเพื่อไต่สวนสาธารณะว่าข้อเท็จจริงคืออะไร

5.3 องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการลงประชามติของประชาชนในโครงการ
ที่ไม่สามารถหาฉันทมติได้

5.4 การให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้
ซึ่งมีการระบุไว้ในบันทึกของมหาดไทยถึงองค์การบริหารส่วนตำบล

5.5 การให้ประชาชนมีส่วนในการวางแผนและจัดทำแผนพัฒนาตำบลเพื่อทำ
ข้อบังคับงบประมาณประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยนำแผนที่จัดทำแล้วมาทำประชาพิจารณ์
ตามหนังสือสั่งการของมหาดไทย ปี พ.ศ.2541

6. ตัวชี้วัดด้านคุณธรรม

6.1 คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนเรื่องทุจริต
หรือไม่

6.2 มีการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคหรือไม่

6.3 ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีต้องจัดเก็บได้ไม่ต่ำกว่า 80%

ข้อเสนอแนะที่โครงการเสนอไว้มีทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติในส่วน
ของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายมีดังนี้

1. การส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลควรให้เป็นนโยบายหลักของรัฐบาล

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีธรรมาภิบาล เพื่อให้วาระแห่งชาติประสบความสำเร็จ

3. แนวทางนโยบายและข้อปฏิบัติสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ควรกำหนดให้สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542

4. รัฐบาลควรเน้นนโยบายการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งชุมชนที่เข้มข้นจริงจัง

5. ควรบรรจุกรอบนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาครัฐและระดับท้องถิ่นไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ

ส่วนข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติมีดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีธรรมาภิบาล ควรทำความเข้าใจและศึกษาหลักธรรมาภิบาลหามาตรการในการปฏิบัติ และกำหนดแผนพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและสร้างสรรค์

2. จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลให้มีธรรมาภิบาลเพื่อที่จะได้เป็นแกนนำในการผลักดันและส่งเสริมการมีธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งทบทวน ปรับปรุง และแก้ไขแนวทางปฏิบัติสำหรับ องค์การบริหารส่วนตำบลให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลต่างๆ

4. สร้างความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ในระเบียบแนวทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

5. จัดทำคู่มือการสร้างธรรมาภิบาลในระดับตำบล

6. เผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับงานพัฒนาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลให้แก่หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

7. ควรกระตุ้นให้สื่อมวลชนท้องถิ่นเสนอข้อมูลทั้งด้านบวกและด้านลบในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

8. สร้างความเข้าใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนเพื่อสร้างกระแสความต้องการพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล

9. สร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาร่วมกับเจ้าหน้าที่ระดับตำบล

10. ขยายผลการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีธรรมาภิบาล

11. หน่วยงานที่กำกับดูแลควรพัฒนาตัวชี้วัดผลสำเร็จและผลงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลซึ่งควรมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับธรรมาภิบาลด้วย

12. ศึกษาประเด็นการพัฒน่องค์การบริหารส่วนตำบลให้มีธรรมาภิบาล และศึกษาเพื่อหามาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในระดับชุมชน

โดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยในประเทศไทย จึงมีการเสนอและกล่าวถึงแนวคิดนี้อย่างกว้างขวางอีกทั้งมีความพยายามที่จะให้มีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติ มีการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าถ้าระบบบริหารราชการมีความยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ นอกจากจะมีส่วนทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพแล้วยังสร้างความเชื่อถือทั้งในและต่างประเทศ และสามารถนำไปสู่การลดการทุจริตซึ่งปัญหาเรื้อรังของประเทศได้ ในประเทศไทยได้มีองค์กรของทางราชการ เช่น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กระทรวงมหาดไทย และสถาบันการศึกษาได้เริ่มนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้กับการปฏิบัติงาน ซึ่งเรียกว่ายังอยู่ในช่วงของการใช้ได้ไม่นานนัก ซึ่งจะต้องติดตามเพื่อประเมินระดับความสำเร็จของการมีธรรมาภิบาลต่อไป ในอนาคตแม้แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงรัฐบาลกับธรรมาภิบาลในประเด็นสำคัญเช่น ความโปร่งใส มีการตรวจสอบความมีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทำนองเดียวกันรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็กำลังจะถูกประเมินถึงข้อดีและข้อเสีย เพื่อจะมีการแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนต่อไป จึงเป็นเรื่องที่ต้องติดตามว่าหลักธรรมาภิบาลที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญจะถูกเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขประการใดในอนาคต

บริบททั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

ประวัติความเป็นมาและการก่อตั้งขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อยู่ในเขตการปกครองอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อ วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2538 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 4 ต่อมาในปี พ.ศ.2540 เลื่อนระดับชั้นเป็นชั้น 3 หรือชั้นกลาง โดยที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 200 หมู่ที่ 4 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ในระยะแรก องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วไม่มีที่ทำการถาวรจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านพระครูโสภณ บุญญารัตน์ (ตุ้ ลุงทอง) เจ้าอาวาสวัดโสภณาราม ใช้อาคารสภาดำบลเดิม ซึ่งเป็นอาคารกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านตำบลดอนแก้ว ตั้งอยู่ในบริเวณวัดโสภณาราม เป็นอาคารที่ทำกรชั่วคราวจึงต้องประสบปัญหาคือ สถานที่คับแคบ มีเสียงรบกวน เนื่องจากรถติด ต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วจึงได้เสนอขอใช้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1)

ประจำปีงบประมาณ 2540 เงินจ่ายขาดสะสมเพื่อก่อสร้างอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด 2 ชั้น จำนวน 1 หลัง ในวงเงิน 1,755,000 บาท ก่อสร้างในที่ดินสาธารณะประโยชน์ ซึ่งกันไว้เป็นที่ประชุมตำบล อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้เริ่มใช้เป็นสถานที่ทำการถาวรตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2541 เป็นต้นมา

ชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว เป็นกึ่งชุมชนกึ่งชนบทบางส่วนอยู่ร่วมกันหนาแน่นและมีการหมุนเวียนคนในชุมชนเป็นประจำจึงยากที่จะทำประวัติชุมชน ด้านสุขภาพชุมชนได้อย่างละเอียดแต่โดยรวมแล้วชาวบ้านป่าแ่งเป็นจุดรวมของหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล สถานีอนามัย กรมทางหลวง สถานสงเคราะห์ ฯลฯ จึงเป็นผลดีต่อชุมชนที่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการต่างๆ ได้ดีเสมอมา

ลักษณะทางกายภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของอำเภอแมริม ระยะห่างจากที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอแมริม ประมาณ 8 กิโลเมตร และห่างจากศูนย์ราชการ ประมาณ 2 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 107 (ถนนสายเชียงใหม่-ฝาง) มีสภาพการคมนาคมโดยทั่วไป ระหว่างที่ว่าการอำเภอแมริม และตัวจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับดี

ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน การตั้งบ้านเรือนเป็นชุมชนใหญ่แบบถาวรไม่เคลื่อนย้ายถิ่นฐาน ตั้งอยู่บริเวณสองฟากถนนเชียงใหม่-ฝาง โดยส่วนใหญ่จะมีชุมชนหนาแน่นทางทิศตะวันออก หรือฝั่งขวาของถนน เชียงใหม่-ฝาง หรือแถบลุ่มแม่น้ำปิง ส่วนด้านทิศตะวันตก หรือฝั่งซ้ายของถนนเชียงใหม่-ฝาง จะเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ และเขตอุทยานแห่งชาติ สุเทพ-ปุย รวมพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่จริงๆ ประมาณ 8 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต

1. ทิศใต้ติดกับศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ตำบลช้างเผือก และตำบลป่าตัน อำเภอเมืองเชียงใหม่
2. ทิศตะวันออกติดกับแม่น้ำปิง ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแมริม และตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมืองเชียงใหม่
3. ทิศตะวันตกติดกับอุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย ตำบลสุเทพอำเภอเมืองเชียงใหม่ และตำบลแม่แรม
4. ทิศเหนือติดกับตำบลแม่สา อำเภอแมริม

สภาพภูมิประเทศ ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำปิงต่อเนื่องกับตำบลสบตา มีที่ทั้งหมดประมาณ 34,953 ตารางกิโลเมตร เป็นที่อยู่อาศัยของราษฎรหรือเขตชุมชน 1 ใน 4 ของพื้นที่ทั้งหมด คือ พื้นที่ทางฝั่งขวาของถนนเชียงใหม่-ฝาง (ด้านตะวันออก) สำหรับพื้นที่ที่เหลือ 3

ใน 4 ส่วนของพื้นที่ทั้งหมดเป็นเขตทหารและเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย อยู่ในความดูแลของทหารทั้งหมดประมาณ 20,000 ไร่ อยู่ทางฝั่งซ้ายของถนนเชียงใหม่-ฝาง (ด้านตะวันตก) และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐมีความสูงเหนือระดับน้ำทะเล ประมาณ 350 เมตร

ศาสนา ด้าบลดอนแก้ว นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 98 ของประชากรทั้งหมดนับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 1.95 ของประชากรทั้งหมดนับถือศาสนาอื่นๆ ร้อยละ 0.05 ของประชากรทั้งหมด

วัดจำนวน 5 แห่ง ได้แก่

วัดดาราภิรมย์	หมู่ที่ 1
วัดดอนแก้ว	หมู่ที่ 2
วัดโสภณาราม	หมู่ที่ 1
วัดปายาราม	หมู่ที่ 4
วัดพระนอน	หมู่ที่ 5

สำนักสงฆ์ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่

สำนักสงฆ์สันเหมือง	หมู่ที่ 7
--------------------	-----------

โบสถ์คริสต์ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่

โบสถ์คริสต์จักร	หมู่ที่ 4
-----------------	-----------

การศึกษา ในด้าบลดอนแก้วจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงอุดมศึกษาเป็นการดำเนินการจัดการศึกษาภาครัฐบาล โดยมีสถานศึกษาจำแนกตามสังกัด ดังนี้

1. โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาเดิมมี 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านดอนแก้ว โรงเรียนบ้านศาลา โรงเรียนบ้านพระนอน
 2. โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาเดิมมี 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่
 3. กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8
 4. กรมการศึกษานอกโรงเรียน
 5. โรงเรียนสังกัดกองการศึกษาเอกชน-โรงเรียนอนุบาลเจริญวัย
 6. สังกัดกระทรวงสาธารณสุข-วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีเชียงใหม่
- การสาธารณสุข ด้าบลดอนแก้ว มีสถานบริการด้านการแพทย์และอนามัย ดังต่อไปนี้
1. โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลนครพิงค์ หมู่ที่ 4
 2. ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ หมู่ที่ 4

3. สถานีอนามัยตำบลคอนแก้ว	หมู่ที่ 4
4. ศูนย์สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	หมู่ที่ 1-10
5. ศูนย์สุขภาพชุมชน	หมู่ที่ 2
6. ศูนย์แพทย์ชุมชนตำบลคอนแก้ว	หมู่ที่ 4
7. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีเขียงใหม่	หมู่ที่ 8
8. มูลนิธิฯเทียม ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี	หมู่ที่ 8
9. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8	หมู่ที่ 4
10. กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา	หมู่ที่ 8

ผู้นำชุมชน ที่ประชาชนให้ความเชื่อถือนี้อาจมีลักษณะเช่นเดียวกับหมู่บ้าน ตำบลโดยทั่วไป เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระหมอฟี เป็นต้น แต่ละระดับความเชื่อถืออาจแตกต่างกันออกไปแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านและประชากร ในองค์การบริหารตำบลคอนแก้วแบ่งออกเป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้

1. บ้านบ่ออู่	1,005 คน
2. บ้านคอนแก้ว	2,209 คน
3. บ้านศาลา	1,779 คน
4. บ้านป่าแะ	2,874 คน
5. บ้านพระนอน	2,143 คน
6. บ้านป่ารวก	628 คน
7. บ้านสันเหมือง	671 คน
8. บ้านชะเยือง	1,844 คน
9. บ้านสบสา-หนองฝาน	670 คน
10. บ้านพระเจ้านั่งโก้น	816 คน
รวม	14,639 คน

การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว มีการจัดทำโครงการ การบริหารจัดการ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ “คอนแก้ว ตำบลแห่งสุขภาวะ” หมายถึง ตำบลที่มีสุขภาวะดีครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ กาย จิต สังคม และปัญญาอันได้แก่

1.1 สุขภาวะทางกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงมีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดี ไม่มีอุบัติเหตุ เป็นต้น

1.2 สุขภาวะทางจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุข ผ่อนคลาย ไม่เครียด คล่องแคล่ว มีความเมตตากรุณา มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น

1.3 สุขภาวะทางสังคม หมายถึงการอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคม ในโลกซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี มีความสามัคคีในชุมชน และมีสันติภาพ เป็นต้น

1.4 สุขภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) หมายถึง ความสุขอันประเสริฐที่เกิดจาก มีจิตใจสูงเข้าถึงความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและชุมชน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีจิตสาธารณะหรือจิตอาสา เพื่อช่วยเหลือชุมชน สังคมรวมถึงประเทศชาติ เป็นต้น

2. พันธกิจ

2.1 สร้างจิตสำนึกและตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและบำบัดฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2 จัดให้มีการก่อสร้างและพัฒนาคมนาคมที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ที่ได้มาตรฐาน และเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

2.3 ส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งตลาดชุมชนและสินค้าพื้นเมือง

2.4 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.5 ส่งเสริมให้ทุกชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง พร้อมทั้งสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองได้มีความคิดสร้างสรรค์

2.6 พัฒนาศักยภาพทั้งพนักงาน ลูกจ้าง สมาชิกสภาฯ คณะผู้บริหาร และประชาชน ในท้องถิ่นให้มีความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม ในการทำงานและการดำเนินชีวิต

2.7 จัดให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

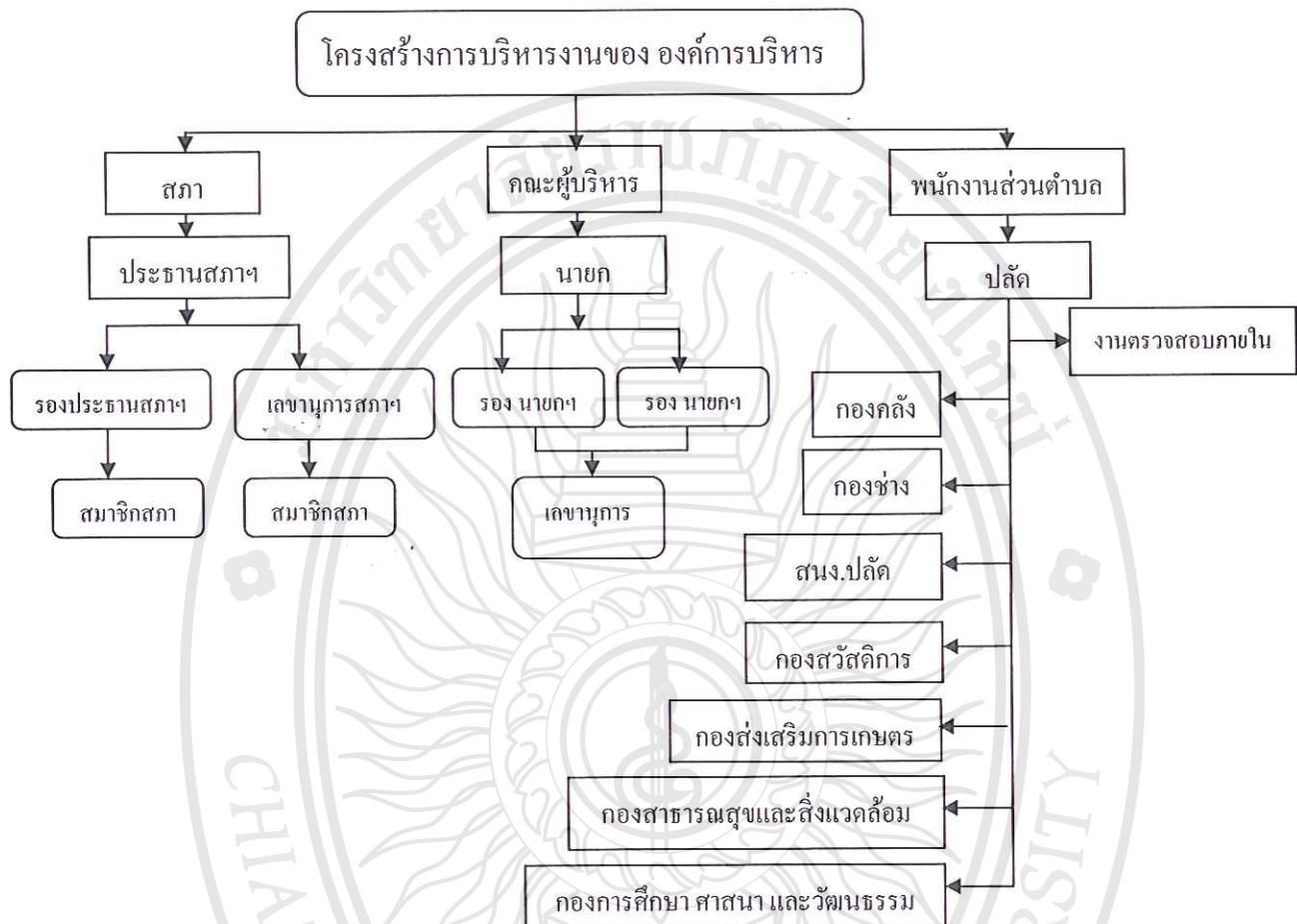
2.8 ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน ควบคุมและระวังโรคติดต่อ

2.9 ส่งเสริมการศึกษาของเด็กเยาวชนและประชาชนภายในท้องถิ่น

2.10 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.11 ส่งเสริมกิจกรรมในการเผยแพร่หลักธรรมของศาสนา รวมทั้งส่งเสริม การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตให้คงอยู่สืบไป

3. โครงสร้างการบริหารงาน

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ปี (พ.ศ.2555-พ.ศ.2560)

ตารางที่ 2.1 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ปี (พ.ศ.2555-พ.ศ.2560) ขององค์การบริหารส่วนตำบล
ดอนแก้ว

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา
1. ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	1.1 จัดให้มีการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน 1.2 จัดให้มีการก่อสร้างและการคมนาคมที่ได้มาตรฐาน 1.3 จัดให้มีการขยายไฟฟ้าสาธารณะ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา
	1.4 จัดให้มีการสร้างรางระบายน้ำ วางท่อพร้อมบ่อพัก 1.5 จัดการจัดทำผังเมืองชุมชน โดยระบบสารสนเทศ (GIS)
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ	2.1 ส่งเสริมการประกอบอาชีพ 2.2 ส่งเสริมการตลาดชุมชน และสินค้าพื้นเมือง 2.3 สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มอาชีพต่างๆ 2.4 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว 2.5 แก้ไขปัญหาคนว่างงาน
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านแหล่งน้ำ	3.1 ขยายเขตประปาส่วนภูมิภาค 3.2 ขยายเขตระบบประปาหมู่บ้าน 3.3 พัฒนาระบบประปาหมู่บ้านให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 3.4 ขุดลอกแหล่งน้ำที่ตื้นเขิน และพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสาธารณสุข	4.1 การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน 4.2 การควบคุมโรคและเฝ้าระวังโรค 4.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุ, ผู้พิการ และประชาชน 4.4 การรักษาผู้เจ็บป่วย
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม	5.1 ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของเด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่น 5.2 ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านกีฬา และนันทนาการ 5.3 ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม	6.1 ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน 6.2 จัดสวัสดิการ และสังคมสงเคราะห์ 6.3 การรักษาความสงบ และการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย 6.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉิน 6.5 ส่งเสริมอาสาสมัคร จิตอาสา และเครือข่าย 6.6 บูรณาการทุกภาคส่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
7. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	7.1 สร้างจิตสำนึก และตระหนักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 7.2 ป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7.3 บำบัดฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองการปกครอง และการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี	8.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม 8.2 ส่งเสริมกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภารกิจขององค์กรบริหารส่วนตำบล และการบริหารการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย 8.3 พัฒนาศักยภาพทั้งพนักงาน ลูกจ้าง สมาชิกสภาฯ คณะผู้บริหารให้มีความรู้คุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงาน 8.4 สร้างจิตสำนึก และความตระหนักในการป้องกันและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทุกภาคส่วน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา
	8.5 พัฒนาการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ 8.6 จัดหาและปรับปรุงเครื่องมือเครื่องใช้และสถานที่ปฏิบัติงานให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว งานนโยบายและแผน, 2556

4. ผลการดำเนินงานตามแผนการดำเนินงาน ปี พ.ศ.2555 ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว

ตารางที่ 2.2 ผลการดำเนินงานตามแผนการดำเนินงาน ปี พ.ศ.2555 ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว

ยุทธศาสตร์	จำนวนโครงการที่แล้วเสร็จ		จำนวนโครงการที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ		จำนวนโครงการที่มีการยกเลิก		จำนวนโครงการทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	14	82.35	3	17.65	-	-	17	100
2. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ	20	100	-	-	-	-	20	100
3. การพัฒนาแหล่งน้ำ	1	100	-	-	-	-	1	100
4. การพัฒนาด้านสาธารณสุข	24	100	-	-	-	-	24	100

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	จำนวนโครงการที่แล้วเสร็จ		จำนวนโครงการที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ		จำนวนโครงการที่มีการยกเลิก		จำนวนโครงการทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5. การพัฒนาด้านการศึกษา	34	91.90	-	-	3	8.10	37	100
6. การพัฒนาด้านสังคม	26	89.66	-	-	3	10.34	29	100
7. การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ	19	100	-	-	-	-	19	100
8. การพัฒนาด้านการเมือง	20	95.24	-	-	1	4.76	21	100
รวม	158	94.05	3	1.78	7	4.17	168	100

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว งานนโยบายและแผน, 2556

6. ประกาศเกียรติคุณเกียรติบัตร โล่รางวัลและกิจกรรมดีเด่นที่ได้รับขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2555-พ.ศ.2556

ตารางที่ 2.3 ประกาศเกียรติคุณ เกียรติบัตร โล่รางวัลและกิจกรรมดีเด่นที่ได้รับขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2555-พ.ศ.2556

ลำดับ ที่	ประกาศเกียรติคุณ เกียรติบัตร โล่รางวัล และกิจกรรมดีเด่นที่ได้รับ	วัน/เดือน/ปี ที่ได้รับ	กรม/หน่วยงาน
1	ข้าราชการต้นแบบ ข้าราชการไทยใจสีขาว	2555	สำนักงาน คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการ ทุจริตในภาครัฐ
2	โล่ประกาศเกียรติคุณ รางวัลดีเด่น ระดับประเทศประเภทชุมชนหรือองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นการนำเสนอผลงาน วิชาการพัฒนางานสุขภาพจิตอย่างองค์รวม โดยการประกวดการดำเนินงานสุขภาพจิต ดีเด่น ปีงบประมาณ 2555	10 กรกฎาคม 2555	กรมสุขภาพจิต
3	โล่ประกาศเกียรติคุณ รองชนะเลิศอันดับ 1 ประเภทชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นการนำเสนอผลงานวิชาการพัฒนา งานสุขภาพจิตอย่างองค์รวม โดยการ ประกวดการดำเนินงานสุขภาพจิตดีเด่น ปีงบประมาณ 2555	10 กรกฎาคม 2555	กรมสุขภาพจิต
4	โล่ประกาศเกียรติคุณ ต้นแบบการดำเนินงาน โครงการนวัตกรรมคนไทยใจอาสาดีเด่น (Good Practice) ปีงบประมาณ 2555	20 กันยายน 2555	(นายสันติ พร้อมพัฒน์) รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคง ของมนุษย์
5	โล่รางวัลพระปกเกล้าทองคำ สำหรับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศ ทางด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของประชาชน ประจำปี 2555	10 พฤศจิกายน 2555	สถาบันพระปกเกล้า

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประกาศเกียรติคุณ เกียรติบัตร โล่รางวัล และ กิจกรรมเด่นที่ได้รับ	วัน/เดือน/ปี ที่ได้รับ	กรม / หน่วยงาน
6	โล่ประกาศเกียรติคุณ สุดยอดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่มีผลงานดีเด่นด้านสตรีและ ครอบครัว ประจำปี 2555	8 มีนาคม 2556	กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของ มนุษย์
7	โล่เกียรติคุณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดีเด่นด้านการจัดระบบบริการสุขภาพ ประจำปีงบประมาณ 2556	4 กรกฎาคม 2556	กระทรวงสาธารณสุข
8	โล่ประกาศเกียรติคุณ รางวัลดีเด่น ระดับประเทศประเภทชุมชนหรือองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นการนำเสนอผลงาน วิชาการพัฒนางานสุขภาพจิตอย่างองค์รวม โดยการประกวดการดำเนินงานสุขภาพจิต ดีเด่น ปีงบประมาณ 2555	10 กรกฎาคม 2555	กรมสุขภาพจิต
9	โล่ประกาศเกียรติคุณ รองชนะเลิศอันดับ 1 ประเภทชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นการนำเสนอผลงานวิชาการพัฒนา งานสุขภาพจิตอย่างองค์รวม โดยการ ประกวดการดำเนินงานสุขภาพจิตดีเด่น ปีงบประมาณ 2555	10 กรกฎาคม 2555	กรมสุขภาพจิต
10	โล่ประกาศเกียรติคุณ ดร.อุบล ยะไวทย์ณะ วิชัย เป็นบุคคลที่ได้รับรางวัลคุณธรรม แห่งชาติ พ.ศ.2556 ในงานสมัชชาคุณธรรม แห่งชาติ ครั้งที่ 6 ณ ฮอลล์ 9 อิมแพคเมือง ทองธานี	25 กรกฎาคม 2556	คณะกรรมการจัดงาน สมัชชาคุณธรรม แห่งชาติ ครั้งที่ 6

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประกาศเกียรติคุณ เกียรติบัตร โล่รางวัล และ กิจกรรมเด่นที่ได้รับ	วัน/เดือน/ปี ที่ได้รับ	กรม / หน่วยงาน
11	โล่ประกาศเกียรติคุณ องค์การบริหารส่วน ตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นองค์กรที่ได้รับรางวัลคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2556 ในงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 6	25 กรกฎาคม 2556	คณะกรรมการจัดงาน สมัชชาคุณธรรม แห่งชาติ ครั้งที่ 6
12	โล่ประกาศเกียรติคุณ โครงการ องค์การ บริหารส่วนตำบลสีขาว เป็นโครงการที่ได้รับ รางวัลคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2556 ในงาน สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ณ ฮอลล์ 9 อิมแพคเมืองทองธานี	25 กรกฎาคม 2556	คณะกรรมการจัดงาน สมัชชาคุณธรรม แห่งชาติ ครั้งที่ 6
13	เกียรติบัตรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้นแบบ ด้านการป้องกันการทุจริต	4 กันยายน 2556	สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว งานนโยบายและแผน, 2556

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บรรเจิด เจริญเวช (2548) ศึกษาพุทธศาสตร์การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี พ.ศ.2548 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลประกอบด้วย ภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารซึ่งมีมีคุณลักษณะต่างๆ เช่นเป็นผู้ที่มีความเสมอภาค โปร่งใส มีคุณธรรม ทำงานโดยเน้นคุณภาพงานและคำนึงถึงคุณค่าและความต้องการของประชาชนต้องคำนึงถึงกระแสโลกและการเปลี่ยนแปลง มีมาตรฐานวัดผลได้และรับผิดชอบสูงมองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยเป็นผู้ที่ใฝ่หาความรู้ใส่ตนเองอยู่เสมอและต้องคิดเชิงรุกทำงานแบบผสมผสาน นอกจากนั้นแล้วยังต้องมียุทธศาสตร์ประกอบในด้านอื่นอีกด้วย เช่น 1) ด้านการมีส่วนร่วมของสาธารณชน

2) ด้านความสุจริตและโปร่งใส 3) ด้านกลไกทางการเมืองที่ชอบธรรม 4) ด้านพันธะความรับผิดชอบ ต่อสังคม และ 5) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนั้นแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีการบริหารราชการแผ่นดินตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย 1) ด้านการอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน 2) การบริหารเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ 3) การบริหารราชการเพื่อเกิดประโยชน์สุขของประชาชน และ 4) ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน สามารถกำหนดเป็นต้นแบบตัวอย่าง (Best Practice) ที่สามารถพัฒนาให้ผู้บริหารท้องถิ่นเกิดแนวคิด ในการนำไปพัฒนาท้องถิ่นรวมทั้งเป็นแนวคิดหรือโมเดลในการให้น้ำหนักสำหรับเกณฑ์ การประเมินในตัวชี้วัดประเด็นต่างๆ เพื่อการประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตใน รูปแบบของกรอบแนวคิด “LEFT : HARD : PP” ประกอบด้วย 1) ด้านภาวะผู้นำ (Leadership) 2) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) 3) การบริหารราชการเพื่อให้เกิดการอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน (Facility) 4) ด้านความ สุจริตและโปร่งใส (Transparency) 5) การบริหารราชการเพื่อเกิดประโยชน์สุขของประชาชน (Happiness) 6) ด้านพันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) 7) การบริหารเพื่อให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ (Result Base Management) 8) การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Downsizing of Class) 9) ด้านการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Participation) 10) ด้านกลไกทางการเมืองที่ชอบธรรม (Politics)

นอกจากนั้นยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไป ตามหลักการบริหารจัดการที่ดีแล้วในภาพรวมต้องสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนเพื่อสร้างความ เข้มแข็งแก่ชุมชนในการลดการฉ้อราษฎร์บังหลวงให้น้อยลงอีกด้าน

คุณากร กรสิงห์ (2550) ศึกษาการเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การ บริหารส่วนตำบลจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษามีดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ค่อนข้างมากได้แก่ องค์การ บริหารส่วนตำบลบ้านแดน องค์การบริหารส่วนตำบลกลางแดด องค์การบริหารส่วนตำบลทับกฤชได้ ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ค่อนข้างน้อยได้แก่ องค์การบริหาร ส่วนตำบลเกรียงไกร องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาว และองค์การบริหารส่วนตำบลโคกหม้อ

2. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหาร ส่วนตำบลพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 6 แห่งมีปัญหาในหลักการสำคัญๆ คล้ายคลึงกันคือ

- 2.1 ปัญหาหลักการมีส่วนร่วมคือประชาชนมีพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมต่ำ
- 2.2 ปัญหาหลักความโปร่งใสคือ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ค่อยมีการตรวจสอบความโปร่งใสอย่างต่อเนื่องและมักเป็นการตรวจสอบด้านเดียวคือตรวจสอบจากเอกสารเป็นหลัก
- 2.3 ปัญหาหลักนิติธรรมได้แก่ ไม่ค่อยมีการเผยแพร่กฎระเบียบให้ประชาชนได้รับทราบ
- 2.4 ปัญหาหลักคุณธรรมคือ ไม่ค่อยมีการอบรมเรื่องคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง
- 2.5 ปัญหาหลักความรับผิดชอบคือ องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ไม่ค่อยเอาใจใส่ปัญหาชุมชนเท่าที่ควร
- 2.6 ปัญหาหลักความคุ้มค่าคือ โครงการบางเรื่องไม่สามารถทำได้เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ
- 2.7 ปัญหาหลักความเสมอภาคคือยังคงมีการเลือกปฏิบัติ

3. ปัจจัยทางการเมืองและทางการบริหารที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า ปัจจัยทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ โดยปัจจัยการเมืองภายในได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างฝ่ายข้าราชการการเมืองกับข้าราชการประจำและปัจจัยการเมืองภายนอกได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ดีกับข้าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลองค์กรเอกชนประชาชนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ส่วนปัจจัยทางการเมืองอื่นได้แก่โครงสร้างระบบงานทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ บุคลากรและงบประมาณเป็นปัจจัยรองที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลนอกจากนี้ปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้คือ เกณฑ์การประเมินและรางวัลตอบแทนผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

- 3.1 ควรผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐทุกระดับนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น
- 3.2 การออกข้อบังคับตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้และต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรมเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักและเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน

3.3 การติดตามผลการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลควรมีความต่อเนื่องและควรมีการพัฒนาเกณฑ์ชี้วัดความเป็นธรรมาภิบาลอยู่เสมอ

3.4 ควรเสนอบทเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลระดับประเทศเพื่อเป็นต้นแบบหรือแนวทางในการปฏิบัติงานและปรับปรุงการปกครองการบริหารให้ดีขึ้นรวมทั้งศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีปัญหาควบคู่ไปด้วย

3.5 ควรออกระเบียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้และควรมีการอบรมเรื่องการนำหลักธรรมาภิบาลให้ผู้นำและผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอรวมทั้งอบรมให้หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

นันทพล พงศธรวิสุทธิ (2548) ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสันนาเม็ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผู้บริหารในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในรูปแบบของธรรมาภิบาลดังนี้

1. การบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลประชาชนในชุมชนมีความต้องการให้ผู้บริหารสนองความต้องการของชุมชนหัวใจของการบริหารงานคือความโปร่งใสรวมทั้งการใช้งบประมาณในการบริหารงานอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

2. ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความร่วมมือและเคร่งครัดในกฎระเบียบมีการปฏิบัติงานที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพต้องมีการอบรมเพิ่มพูนประสิทธิภาพมีการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดและให้รางวัลกับข้าราชการที่ประพฤติดี

นพ สุรนครินทร์ (2547) ศึกษาถึงทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนคติของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในเชิงบวก เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านบุคคล พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นพบว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ปัจจัยด้านขนาด

ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล

ณัฐพงศ์ แสนใจ (2551) ศึกษาระดับธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลสามง่าม อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าข้าราชการ พนักงานจ้าง ลูกจ้าง ประชาชน ของเทศบาลตำบลสามง่าม อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม มีความเห็นว่าเทศบาลตำบลสามง่ามมีธรรมาภิบาลอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีระดับธรรมาภิบาลจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านคุณธรรมมีระดับธรรมาภิบาลในระดับสูง ด้านหลักสำนึกรับผิดชอบมีระดับธรรมาภิบาลในระดับสูง ด้านหลักนิติธรรมมีระดับธรรมาภิบาลในระดับสูง ด้านหลักความโปร่งใสมีระดับธรรมาภิบาลในระดับสูง และด้านหลักความคุ้มค่ามีระดับธรรมาภิบาลในระดับสูง

นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของธรรมาภิบาลในหลักต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในระดับองค์กร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน และประชาชน ที่มาใช้บริการของเทศบาลตำบลสามง่าม อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ในระดับองค์กรพบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในส่วนของหลักนิติธรรม ไม่มีความสัมพันธ์ในหลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่หลักคุณธรรมมีความสัมพันธ์กับหลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนหลักการมีส่วนร่วมนั้นมีความสัมพันธ์กับหลักคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ขณะที่หลักความคุ้มค่ามีความสัมพันธ์กับหลักคุณธรรมอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

2. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานพบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลสามง่าม อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐมนั้น เทศบาลตำบลสามง่ามมีธรรมาภิบาลในส่วนหลักความโปร่งใส หลักสำนึกรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3. ประชาชนผู้มาใช้บริการพบว่าความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการในเขตเทศบาลตำบลสามง่าม ของอำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม นั้น เทศบาลตำบลสามง่ามมีธรรมาภิบาลในส่วนหลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ดังนั้น จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของธรรมาภิบาล หลักธรรมาภิบาลหลักต่างๆ ของความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในระดับองค์กร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนผู้มาใช้บริการในเทศบาลตำบลสามง่าม อำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า ธรรมาภิบาลหลักต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน การส่งเสริมให้ธรรมาภิบาลในหลักหนึ่งอาจส่งผลต่อการมีธรรมาภิบาลในหลักอื่นๆ ตามมาในที่สุด